Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти
Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

Затверджено
на засіданні кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.)

Завідувач кафедри
проф. Квас О. В.

Навчально-методичні матеріали до вивчення дисципліни

ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ОРГАНІЗАТОРА ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Галузь знань: 01 «Освіта/Педагогіка»

Спеціальність: 011 «Освітні, педагогічні науки»

Кваліфікація: магістр освітніх, педагогічних наук; професіонал з управління та експертизи освітнього простору (заочна форма навчання)

Львів 2020

ВСТУП

Програму вивчення навчальної дисципліни «Професійна майстерність організатора освітнього простору» складено відповідно до освітньої програми підготовки другого (магістерського) рівня спеціальності 011 – освітні, педагогічні науки.

Предметом є професійна майстерність організатора освітнього простору, спрямована на створення сприятливих умов для розвитку суб'єктів педагогічного процесу.
Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, педагогіка вищої школи, педагогічна майстерність, конфліктологія, культура міжособистісних взаємин

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:
1. Основи професійно-педагогічної діяльності
2. Спілкування як соціально-педагогічна проблема
3.Прикладні аспекти оволодіння професійною майстерністю у процесі професійно-педагогічної діяльності

Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою вивчення нормативної дисципліни «Професійна майстерність організатора освітнього простору» є набуття студентами теоретичних знань й первинних практичних навичок ефективної організації освітнього простору.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни є:

- ✓ засвоєння студентами теоретичних знань про правила, принципи, шляхи організації продуктивного освітнього середовища;
- ✓ формування практичних умінь і навичок професійної майстерності організатора освітнього простору, а також мотивації щодо подальшого професійного вдосконалення і розвитку;
- ✓ оволодіння особливостями педагогічної діяльності фахівців у дошкільних установах, загальноосвітніх та вищих школах, а також специфікою управлінської, організаторської взаємодії в різних освітніх середовищах.

1.3. В результаті вивчення курсу студенти можуть досягти таких результатів :
ПРН 1, ПРН 2, ПРН 7, ПРН 9, ПРН 10, ПРН 19, ПРН 20, ПРН 21, ПРН 23, ПРН 25.

Знання:

- визначати та аналізувати засади професійної майстерності організатора освітнього простору, спрямовані на набуття особистого досвіду ефективної педагогічної діяльності;
- визначати й систематизувати складові педагогічної майстерності та педагогічної культури з врахування теоретичних засад сучасної філософії освіти, загальних основ педагогіки партнерства, концепцій управління закладами освіти;
- розуміти та аналізувати поняття, що характеризують педагогічне спілкування, педагогічний такт, професійну етику та педагогічну техніку;
- з'ясовувати типи, структуру, динаміку конфліктів у педагогічних ситуаціях, шляхи їхнього розв'язання;
- визначати стилі поведінки та специфічні якості особистості лідера, майстра в освітньому просторі, складові його професійного іміджу.

Уміння:

- застосовувати та вдосконалювати організаційні, дидактичні, виховні, управлінські, комунікативні навики роботи з аудиторією;
- використовувати найбільш доцільні засоби невербального спілкування та різноманітними методами і прийомами словесного впливу;
- вміти аналізувати конфлікти та вибирати ефективні шляхи їхнього розв'язання;
- аналізувати власну педагогічну діяльність відповідно до вимог педагогічного такту, сформованості педагогічної майстерності, працювати над самовдосконаленням і професійним творчим розвитком;
- вдосконалювати майстерність публічного виступу, враховувати специфіку аудиторії, володіти психотехнічними засобами.
- **Комунікація:**

- володіти різними стилями педагогічного спілкування, складовими вербальної та невербальної поведінки з метою встановлення ефективної комунікації у професійній діяльності;
- використовувати прийоми емоційно-вольового впливу, психологічної підтримки, асертивні техніки спілкування;
- розвивати навички запобігання мобінгу і булінгу у педагогічному спілкуванні.

Автономія та відповідальність:

- демонструвати персональну відповідальність за професійні дії, формувати цілісне бачення завдань особистісного професійного розвитку.
- проявляти лідерські якості для створення сприятливого психологічного клімату в колективі, формувати готовність до командної діяльності та ефективної взаємодії у розв'язанні професійно-педагогічних проблем.
  - ***інтегральна***;
  - ***загальні*** (ЗК 1; ЗК 2; ЗК 3; ЗК 4; ЗК 5; ЗК 6);
  - ***фахові*** (ФК 4; ФК 6; ФК 9; ФК 16).

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Педагог як суб'єкт навчально-виховного процесу. Педагогічна техніка. (2 год.)

1. Поняття про педагогічну майстерність викладача, її складові компоненти.
2. Основні критерії та рівні оволодіння професійною педагогічною майстерністю.
3. Функції педагога. Сучасні вимоги до педагога.
4. Поняття про педагогічну техніку педагога, її структуру.
5. Здатність педагога до саморегулювання.
6. Шляхи вольового впливу на емоційну сферу особистості педагога, студента.

Основна література: 1–3.
Рекомендована література: 2, 9, 10.
Інтернет-джерела: 1–6.

Тема 2. Педагогічне спілкування як взаємодія. Невербальна і вербальна комунікація. Майстерність публічного виступу організатора освітнього простору. (2 год.)

1. Рівні й стилі педагогічного спілкування.
2. Бар'єри в процесі спілкування педагога.
3. Етика і правила професійного спілкування онлайн.
4. Поняття про засоби комунікації педагога, їхня класифікація.
5. Міжособистісний простір у спілкуванні.
6. Підготовка до публічного виступу як умова його результативності.
7. Архітектура публічного виступу (вступна частина, основна частина, заключна частина).

Основна література: 1–3.
Рекомендована література: 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10.
Інтернет-джерела: 1–6.

Тема 3. Конфлікти в освітньому просторі. Педагогічний такт, етика педагога та особливості його поведінки у професійних взаєминах. Формування лідерських якостей в організатора освітнього простору. Професійний імідж.

(2 год.)

1. Поняття про педагогічні конфлікти у педагогічних ситуаціях, їхня типологія, причини.
2. Способи поведінки педагога у конфліктних ситуаціях, шляхи розв'язання конфлікту.
3. Організація переговорів, медитації для розв'язання педагогічних конфліктів.
4. Етикет і педагогічний такт.
5. Роль етики у запобіганні педагогічним стереотипам.
6. Поняття лідерства. Типи лідерів. Загальні та специфічні якості особистості лідера.
7. Професійний імідж вихователя дошкільного закладу, вчителя середньоосвітнього навчального закладу та викладача вищої школи.

Основна література: 1–3.
Рекомендована література: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13.
Інтернет-джерела: 1–6.

Самостійна робота

№ теми	**Завдання для самостійної роботи**	**Література**	**Години**
1	1. Ознайомитися з питаннями теми «Педагог як суб'єкт навчально-виховного процесу. Педагогічна техніка», винесеними на семінар № 1, ґрунтовно опрацювати відповідну фахову літературу і зробити тезисні записи. 2. З'ясувати суспільну значущість праці педагога. Навести 2-3 приклади (можна з опиратися на власний досвід) зразково педагога. Кого з власних педагогів хотіли б наслідувати. Аргументуйте чому. 3. Ознайомитися з прийомами аутотренінгу (зосередження на емоційному стані, заспокоєння емоційних центрів, підсилення стану спокою, розслаблення язика і гортані, саморегулювання дихання).	***Основна літератур***: 1–3. ***Рекомендована літератур***: 2, 9, 10. ***Інтернет-джерела***: 1–6.	30
2	1. Ознайомитися з питаннями теми «Педагогічне спілкування як взаємодія. Невербальна і вербальна комунікація. Майстерність публічного виступу організатора освітнього простору», винесеними на семінар № 2, ґрунтовно опрацювати відповідну фахову літературу і зробити тезисні записи. 2. Запропонуйте (запишіть) десять власних правил педагогічного спілкування. 3. Підготувати аналіз короткотривалого відео (до 6-хв) виступу видатної постаті і презентувати у Microsoft PowerPoint . Аналіз передбачає оцінку вміння самопрезентації; вміння переконувати і зацікавлювати аудиторію; розпізнавати бар'єри, створених за допомогою рук, ніг, постави; багатство вербальної комунікації.	***Основна література***: 1–3 ***Рекомендована література***: 1, 2, 3, 5, 8, 9, 10. ***Інтернет-джерела***: 1–6.	32

3	1. Ознайомитися з питаннями теми «Конфлікти в освітньому просторі . Педагогічний такт, етика педагога та особливості його поведінки у професійних взаєминах. Формування лідерських якостей в організатора освітнього простору. Професійний імідж», винесеними на семінар № 3, ґрунтовно опрацювати відповідну фахову літературу і зробити тезисні записи. 2. Скласти порівняльну характеристику «Тактовний – нетактовний педагог». 3. 3.Виконати **Проєкт** Майстерність професійної діяльності організатора освітнього простору: особистий погляд (17 балів) Зміст: 1.Якої майстерності Ви повинні досягнути як організатор освітнього простору у фаховій діяльності? 2.Опишіть власні переконання, цінності як організатора освітнього простору, що впливають на Вашу фахову діяльність. 3.Яка невербальна поведінка дасть змогу Вам як педагогу набути авторитет серед аудиторії, з якою Ви будете працювати? 4.Яких вимог Ви будете дотримуватися у професійному спілкуванні аби забезпечити розвиток позитивних міжособистісних взаємин? 5.Опишіть власні педагогічні дії щодо формування позитивного професійного іміджу. Вимоги: ґрунтовно розкрити власне розуміння майстерності педагогічної діяльності; власні судження підкріплюйте аргументами, посиланнями на наукові дослідження, власний досвід. Критерії оцінювання: Висвітлення власного розуміння педагогічної діяльності – 7 б. ґрунтовність розкриття кожного питання – 6 б. Підкріплення аргументів науковими дослідженнями – 4 б.	***Основна література***: 1–3. ***Рекомендована література***: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13. ***Інтернет-джерела***: 1–6.	46

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ
(для іспиту)

Поточне тестування та самостійна робота			Іспит	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	50	100
6	6	6+15 МК+17 ПР		

Т 1, Т 2…Т 8 – теми змістових модулів (6*3=18 б.);

1-2 б. – фрагментарна участь у роботі аудиторії, відтворення готових знань, участь у певних видах пізнавальної діяльності, висловлення обґрунтованих суджень з апелюванням до особистого досвіду.

3-4 б. – діяльна участь у занятті та групових видах діяльності на різних етапах заняття, виголошення доповіді, змістовна участь в окремих питаннях обговорення.

5-6 б. – активна участь студента на всіх етапах практично-семінарського заняття, виголошення доповіді, жвава змістовна підтримка фронтальної бесіди та дискусії.

МК – модульний контроль 15 б.;

ПР – проєкт (17 б);
Письмовий іспит - 50 балів.

Шкала оцінювання: Університету, національна та ECTS

Оцінка в балах	***Оцінка ECTS***	***Визначення***	***За національною шкалою***
			Екзаменаційна оцінка
90 – 100	**A**	***Відмінно***	***Відмінно***
81 – 89	**B**	***Дуже добре***	***Добре***
71 – 80	**C**	***Добре***	
61 – 70	**D**	***Задовільно***	***Задовільно***

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. *Кайдалова Л. Г., Щокіна Н. Б., Вахрушева Т. Ю.* Педагогічна майстерність викладача: навчальний посібник. Х.: Вид-во НФаУ, 2009. 140 с.
2. *Ковальчук Л.О.* Основи педагогічної майстерності. Львів: Видав. центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. 608 с.
3. Педагогічна майстерність: підручник. За ред. І. Зязюна. К., 2004. 422 с.

Додаткова література:

1. *Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю.* Мовленнєва комунікація: підручник. К., 2004. 472 с.
2. *Азаров Ю.П.* Тайны педагогического мастерства: учеб. пособие. М., 2003. 432 с.
3. *Бутенко Н.Ю., Приходько А.М., Федоренко Н.І.* Комунікативні процеси у навчанні: навч.-метод. посібник. К., 2004. 334 с.
4. *Васянович Г.П.* Педагогічна етика. Львів, 2005. 344 с.
5. *Волкова Н.П.* Професійно-педагогічна комунікація: навч. посібник. К., 2006. 276 с.
6. *Гірник А.*М. Основи конфліктології. К., 2010. 222 с.
7. *Грабовська С., Равчина Т.* Конфлікти без насильства. Львів, 2001.276 с.
8. *Кушнір Р.О.* Великий оратор, або як говорити так, щоб Вам аплодували стоячи. Дрогобич: Коло, 2013. 258 с.
9. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи : підручник Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 208 с.
10. Розвиток і саморозвиток педагогічної майстерності майбутніх учителів: колективна монографія. К., 2015.
11. *Сагач Г.М.* Риторика: навч. посібник. К., 2000. 568 с.
12. *Синиця І.О.* Педагогічний такт і майстерність учителя. К., 1981. 319 с.
13. *Хоружа Л.Л.* Етичний розвиток педагога: навч. посібник. К., 2012. 208 с.

Інтернет-джерела:

1. Витоки педагогічної майстерності. http://sources.pnpu.edu.ua/
2. Заучу все для роботи. http://journal.osnova.com.ua/
3. Педагогічна майстерня. http://journal.osnova.com.ua/
4. Школа. http://www.osvitaua.com/shop/red-pp/jl-pp/shj/
5. Управління школою. http://journal.osnova.com.ua/

Питання на іспит

***Змістовий модуль* I**

1. Професійна майстерність (сутність, складові компоненти).
2. Головні критерії майстерності педагога.
3. Рівні оволодіння професійною майстерністю.
4. Педагогічна діяльність (сутність, структура, характеристика компонентів педагогічної діяльності).
5. Функції педагога.
6. Головні професійні якості педагога.
7. Педагогічні вміння вчителя.
8. Суспільна значущість професії педагога. Рольовий репертуар.
9. Поняття про педагогічну техніку педагога, її структура.
10. Культура педагогічного спілкування.
11. Лексичне багатство педагога.
12. Здатність педагога до саморегулювання.
13. Використання прийомів саморегулювання.
14. Шляхи вольового впливу на емоційну сферу особистості педагога, учня.
15. Цільова установка педагога.

***Змістовий модуль* 2**

16. Педагогічне спілкування (сутність, функції, особливості, принципи, критерії).
17. Педагогічна взаємодія (сутність, механізми розгортання педагогічної взаємодії, види та рівні діяльності суб'єктів).
18. Рівні й стилі педагогічного спілкування.
19. Стилі педагогічного управління.
20. Бар'єри в процесі спілкування педагога з вихованцями та моделі його поведінки.
21. Структура педагогічного спілкування.
22. Техніка спілкування, комунікативні вміння педагога, правила педагогічного спілкування.
23. Етика і правила професійного спілкування онлайн.
24. Класифікація невербальних і вербальних засобів комунікації педагога.
25. Міжособистісний простір у спілкуванні.
26. Пластична техніка (пантоміміка) особистості вчителя.
27. Мова жестів. Мімічна техніка (вираз обличчя, контакт очей).
28. Різновиди педагогічного мовлення. Техніка мовлення педагога.
29. Слухання (рівні, стилі, бар'єри, принципи).
30. Професійні особливості голосу педагога.
31. Словесні дії педагога. Різновиди педагогічного мовлення.
32. Дикція як чіткість вимови, шляхи її поліпшення.
33. Підготовка до публічного виступу як умова його результативності.
34. Переваги написання тексту виступу.
35. Принципи підготовки до виступу.
36. Архітектура публічного виступу (вступна частина, основна частина, заключна частина).
37. Техніка та психотехніка під час публічного виступу.
38. Типові помилки під час публічного виступу.
39. Особливості привернення та утримання уваги слухачів.

40. Поняття про конфлікти у педагогічних ситуаціях, їхня типологія, причини.
41. Анатомія, структура, сфера, динаміка педагогічних конфліктів.
42. Способи поведінки педагога у конфліктних ситуаціях, шляхи розв'язання конфлікту.
43. Організація переговорів, медіації для розв'язання педагогічних конфліктів.
44. Конфлікти у педагогічній взаємодії.
45. Експертиза та передбачення педагогічних конфліктів.
46. Шляхи розв'язання педагогічних конфліктів.
47. Сутність і функції професійної етики.
48. Етичний вимір взаємодії «педагог-діти-батьки».
49. Етика взаємодії педагога з колегами.
50. Етикет і педагогічний такт.
51. Типові помилки етико-педагогічної поведінки.
52. Роль етики у запобіганні педагогічним стереотипам.
53. Поняття лідерства. Типи лідерів.
54. Класифікація лідерів за стилем поведінки.
55. Загальні та специфічні якості особистості лідера.
56. Тренінг для формування лідерських якостей.
57. Педагогічна іміджологія.
58. Типи, структура та функції іміджу професіонала.
59. Складові педагогічного іміджу.
60. Професійний імідж організатора освітнього простору.